

E DREJTA E QASJES NË INFORMACIONE PUBLIKE

Jurisprudenca vendore dhe ndërkombëtare

Reinforcing Judicial Expertise on Freedom of Expression and the Media in South-East Europe (JUFREX)

Funded
by the European Union
and the Council of Europe

COUNCIL OF EUROPE

Implemented
by the Council of Europe

Përgatiti: Flutura Kusari
@fluturakusari

Botues: Këshilli i Mediave të Shkruara të Kosovës
presscouncil-ks.org

Dizajni: Nita Qahili

Përgatitur dhe botuar në kuadër të programit të përbashkët të Bashkimit Europian/Këshillit të Europës "Përforcimi i Ekspertizës Gjyqësore për Lirinë e Shprehjes dhe Media në Europën Juglindore (JUFREX)". Pikëpamjet e shprehura në këtë botim në asnjë mënyrë nuk reflektojnë opinionin zyrtar të Bashkimit Europian dhe Këshillit të Europës.

Dhjetor 2018

PËRMBAJTJA

1.	Hyrje	7
2.	Legjislacioni	9
3.	Institucioni i Avokatit të Popullit	11
	Kontrata e "Rrugës së Kombit"	12
	Faturat e kryeministrit	12
	Lista e lobistëve të qeverisë	13
	Pjesëmarrja në takimet e komiteteve komunale	13
	Përkthimi i librave universitarë	13
	Kërkesat e të dënuarve për falje nga Presidenca	14
	Punët përgatitore për draftimin e Kushtetutës së Kosovës	15
	Qasja e shtrenjtë në dokumentet publike	15
	Kontrata e papërkthyer për termocentralin energjetik	15
4.	Agjencia Shtetërore për Mbrojtjen e të Dhënave Personale	17
	Faturat e kryeministrit	18
	Dosjet e kandidatëve për drejtor të teatrit	18
	Kërkesat e të dënuarve për falje nga Presidenca	19
	Formularët e publikimit financiar të kandidatëve për deputetë	20
5.	Gjykata Themelore në Prishtinë	21
	Faturat e kryeministrit	22
	Vendimet disiplinore kundër prokurorëve	23
	Kontrata e "Rrugës së Kombit"	25
	Transparenca në sektorin e energjisë	26
	Të dhënat e pensionistëve	27
6.	Gjykata Europiane për të Drejtat e Njeriut	28
	Qasja në dokumentet e Gjykatës Kushtetuese	29
	Përgjimet nga Agjencia e Inteligjencës	30
	Të dhënat për prona bujqësore	31
	Zbatimi i aktgjykimit për qasje në dokumente publike	32
	Emrat e avokatëve sipas detyrës zyrtare	33
7.	Legjislacioni dhe vendimet	35

1. HYRJJE

E drejta e qasjes në informacione publike është e drejtë e inkorporuar në të drejtën e lirisë së shprehjes. Ajo bazohet në parimin se në një shtet me demokraci të mirëfilltë qytetarët duhet të kenë mundësinë e qasjes në informacione të paktën deri në atë masë sa t'u mundësohet pjesëmarrje efektive në jetën publike dhe në çështjet që kanë të bëjnë me ta. Konsiderohet se e drejta e qasjes në informacione publike po ashtu kontribuon në rritjen e llogaridhënies së autoriteteve dhe zyrtarëve që ushtrojnë funksione publike. Për shkak të rëndësisë që ka, e drejta për të ditur garantohet me instrumente juridike vendore dhe ndërkombëtare.

Në nivel evropian, e drejta e qasjes në informacione publike garantohet – ndonëse pa u përmendur në mënyrë eksplicite - me nenin 10 të Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut dhe Liritë Themelore, përderisa Gjykata Europiane për të Drejtat e Njeriut, përmes precedentëve gjyqësorë, vazhdimisht krijon standarde në mbrojtje të kësaj të drejte. Në nivel vendor në dy dekadat e fundit ka pasur zhvillime pozitive në drejtim të garantimit të së drejtës së qasjes në informacione publike. Legjislacioni përkatës është hartuar dhe përmirësuar vazhdimisht dhe ka kulmuar me nene kushtetuese që garantojnë qasjen në informacione publike dhe transparencën e autoriteteve publike. Po ashtu, janë krijuar precedentë gjyqësorë dhe administrativë domethënës për transparencën e institucioneve. Vetëm në pesë vjetët e fundit janë shpallur pesë aktgjykime gjyqësore vendore dhe dhjetëra vendime e opinione të organeve administrative. Shumica prej tyre janë vendosur në favor të hapjes së institucioneve dhe simbolizojnë fitore inkurajuese për gazetarët dhe anëtarët e shoqërisë civile që shfrytëzojnë të drejtën e qasjes në informacione publike.

Ky publikim paraqet një pasqyrë të legjislacionit vendor dhe jurisprudencës vendore dhe ndërkombëtare lidhur me të drejtën e qasjes në informacione publike. Ai ka për qëllim të informojë gazetarët dhe profesionistët tjerë të medias, anëtarët e shoqërisë civile, profesionistët ligjorë dhe publikun për zhvillimet ligjore, administrative

dhe gjyqësore në fushën e së drejtës për të ditur.

Publikimi përmban përmbledhje të shkurtër të legjislacionit që rregullon të drejtën e qasjes në informacione publike, të vendimeve të Institucionit të Avokatit të Popullit të Kosovës, opinionëve të Agjencisë Shtetërore për Mbrojtjen e të Dhënave Personale dhe të aktgjykimeve të Gjykatës Themelore në Prishtinë dhe Gjykatës Europiane për të Drejtat e Njeriut. Në fokus të kësaj përmbledhjeje janë kryesisht rastet që kanë të bëjnë me gazetarë dhe organizata të shoqërisë civile për shkak rolit të rëndësishëm që luajnë në informimin e shoqërisë. Vendimet e përfshira trajtojnë kërkesat për qasje në kontratat multi-milionëshe për ndërtimin e "Rrugës së Kombit" dhe termocentralit energjetik, faturat e shpenzimeve të kryeministrit, listat e lobuesve të qeverisë e vendimet finale disiplinore kundër prokurorëve.

Shumica e vendimeve të Avokatit të Popullit dhe aktgjykimeve të Gjykatës Themelore në Prishtinë janë siguruar përmes kërkesës për qasje në informacione publike. Disa nga vendimet nuk përmbajnë emrat e palëve ankuese, sepse qasja në to është kushtëzuar me mospublikimin e emrave të palëve. Aktgjykimet vendore figurojnë me emra të palëve, meqë seancat gjyqësore në këto raste kanë qenë publike dhe janë raportuar gjerësisht në media. Opinionet e AShMDP-së dhe aktgjykimet e GjEDNj-së janë siguruar lehtësisht përmes faqeve të tyre të internetit në të cilat publikohen kryesisht me emra të palëve.

2.

Legjislacioni

Legjislacioni për garantimin e së drejtës së qasjes në dokumente publike daton qëkur në Kosovë u vendos Misioni i Kombeve të Bashkuara (UNMIK). Filimisht, në vitin 2003 ishte në fuqi Ligji 2003/12 për Qasje në Dokumente Zyrtare, i miratuar nga Kuvendi i Kosovës (Kuvendi) dhe i promulguar nga UNMIK-u përmes Rregullores 2003/32¹. Me shpalljen e pavarësisë së Kosovës në vitin 2008, kjo e drejtë u garantua edhe me Kushtetutën e Kosovës përmes një neni të veçantë² dhe neneve tjera që garantojnë transparencën e institucioneve publike³. Në vitin 2010, Kuvendi aprovoi Ligjin nr. 03/L-215 për Qasjen në Dokumente Publike, i cili është ende në fuqi⁴. Ndërkohë, legjislacioni primar është plotësuar tutje me akte nënligjore⁵ që rregullojnë aspekte specifike të zbatimit të së drejtës së qasjes në dokumente publike si mbajtja e evidencës zyrtare të kërkesave për qasje në dokumente publike dhe tarifat përkatëse⁶. Në kohën e shkrimit të këtij publikimi, Kuvendi i Kosovës ka në procedurë dhe ka miratuar në lexim të parë Projektligjin për ndryshimin e Ligjit për Qasje në Dokumente Publike. Ky projektligj pritet t'i nënshtrohet shqyrtimit në komisione përkatëse parlamentare përpara se të miratohet në lexim të dytë. Në nivel evropian, kjo e drejtë garantohet me nenin 10 të Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut dhe Liritë Themelore⁷. Edhe pse ky nen nuk e parasheh shprehimisht të drejtën për të kërkuar informacione publike, kjo e drejtë është zhvilluar përmes aktgjykimeve të Gjykatës Europiane për të Drejtat e Njeriut, disa prej të cilave janë përmbledhur në kapitullin gjashtë të këtij publikimi.

¹Rregullorja nr. 2003/32 për promulgimin e ligjit të aprovuar nga Kuvendi i Kosovës për qasje në dokumente publike, 6 nëntor 2003, Misioni i Kombeve të Bashkuara në Kosovë

²Neni 4, E Drejta e Qasjes në Dokumente Publike, Kushtetuta e Kosovës, 15 qershor 2008

³Neni 120, Financat Publike dhe neni 123 Parimet e Përgjithshme, Kushtetuta e Kosovës, 15 qershor 2008

⁴Ligji nr. 03/L-215 për Qasje në Dokumente Publike, 25 nëntor 2010, Kuvendi i Kosovës

⁵Rregullorja nr. 04/2012 për evidencën zyrtare të kërkesave për qasje në dokumente publike dhe pakaja e dokumenteve standarde për kërkesat për qasje në dokumente publike dhe Rregullorja nr. 02/2012/MF për tarifat në qasje në dokumente publike

⁶Kajtazi B.M. Përmbledhje legjislacioni për të drejtën e qasjes në dokumente publike, Prishtinë: G Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH; 2013. Marrë nga: http://www.kryeministri-ks.net/repository/docs/i_permbledhje_legjislacioni_per_te_drejten_e_qasjes_ne_doku.pdf

⁷Neni 10, Konventa Europiane për të Drejtat e Njeriut dhe Liritë Themelore, 3 shtator 1953

3.

Institucioni i Avokatit të Popullit

3.1 Kontrata e “Rrugës së Kombit”

Në korrik të vitit 2010 Organizata Joqeveritare “Lëvizja Fol” kishte kërkuar nga Ministria e Transportit dhe Telekomunikacionit qasje në kopjen e dosjes së tenderit dhe të kontratës për ndërtimin e autostradës Morinë-Merdare (e njohur ndryshe si “Rruga e Kombit”)⁸. Pas refuzimit të kërkesës nga ana e ministrisë, organizata iu drejtua me ankesë Institucionit të Avokatit të Popullit (Avokati i Popullit) nën pretendimin se refuzimi përbënte shkelje të së drejtës së qasjes në dokumente publike. Avokati i Popullit nuk e shqyrtoi ankesën, meqenëse paralelisht për të njëjtin refuzim të kërkesës ishte duke u zhvilluar procedurë gjyqësore e iniciuar nga “Lëvizja Fol” pranë gjykatës kompetente. Aktgjykimi i këtij rasti është elaboruar në kapitullin e pestë të këtij publikimi.

3.2 Faturat e kryeministrit

Organizata Joqeveritare “Rrjeti Ballkanik për Gazetari Hulumtuese” (BIRN) kishte kërkuar qasje në faturat e shpenzimeve të ish-kryeministrit Hashim Thaçi dhe gjashtë ish-zëvendëskryeminstre që shërbenin gjatë mandatit të tij. Pas refuzimit të kërkesës, organizata “BIRN” iu drejtua me ankesë Avokatit të Popullit kundër Zyrës së Kryeministrit të Kosovës në lidhje me mohimin e së drejtës për qasje në faturat e kërkuara⁹. Avokati i Popullit iu drejtua Agjencisë për Mbrojtjen e të Dhënave Personale (AShMDP), e cila konkludoi se publikimi i plotë i faturave të kërkuara do të ishte në kundërshtim me legjislacionin për mbrojtjen e të dhënave personale. Avokati i Popullit u shpreh se respekton këtë opinion dhe udhëzoi palën që në rast të mospajimit t’i drejtohet gjykatës kompetente. Opinioni i AShMDP-së dhe aktgjykimi i Gjykatës Themelore në Prishtinë për këtë rast janë elaboruar në kapitujt katër dhe pesë të këtij publikimi.

⁸ A.nr.91/2011, 6 qershor 2011, Institucioni i Avokatit të Popullit

⁹ A.nr.512/2011, 1 qershor 2012, Institucioni i Avokatit të Popullit

3.3 Lista e lobistëve të qeverisë

Një organizatë joqeveritare për media kishte kërkuar nga Zyra e Kryeministrit qasje në listën e këshilltarëve dhe lobistëve të huaj, duke përfshirë të dhënat, pagat dhe periudhën e punësimit të tyre për periudhën shkurt 2008- dhjetor 2011. Zyra e Kryeministrit kishte refuzuar kërkesën përmes heshtjes administrative, duke mos i kthyer fare përgjigje organizatës. Organizata iu drejtua me ankesë Avokatit të Popullit kundër Zyrës së Kryeministrit të Kosovës në lidhje me mohimin e së drejtës së qasjes në dokumente publike¹⁰. Në trajtimin e rastit, Avokati i Popullit konstatoi se Zyra e Kryeministrit kishte dështuar të përmbushte detyrimin e saj ligjor për t'i kthyer përgjigje kërkuësës së këtyre dokumenteve dhe udhëzoi përfaqësuesen e organizatës që t'i drejtohet gjykatës kompetente.

3.4 Pjesëmarrja në takimet e komiteteve komunale

Komiteti për Politikë dhe Financa i Komunës së Prishtinës, në një nga mbledhjet e mbajtura në vitin 2011, nuk kishte lejuar pjesëmarrjen e mediave dhe anëtarëve të organizatave të shoqërisë civile. Një organizatë joqeveritare iu drejtua me ankesë Avokatit të Popullit për të kundërshtuar mbylljen e takimeve të atij komiteti për publikun¹¹. Pas shqyrtimit të ankesës, Avokati i Popullit i rekomandoi kryetarit të atëhershëm të Komunës së Prishtinës Isa Mustafa që të lejonte pjesëmarrjen e publikut në takimet e komitetit në fjalë. Ndërsa, në rastet kur mbyllja e takimeve ishte paraparë me ligj, Avokati i Popullit vlerësoi se komuna duhej t'i shpallte mbledhjet pjesërisht, ose tërësisht të mbyllura përmes një vendimi të arsyetuar mirë.

3.5 Përkthimi i librave universitarë

Një organizatë joqeveritare kishte kërkuar qasje në informacionet që kishin të bënin me një tender për përkthimin e librave nga gjuha angleze në gjuhën shqipe. Njëkohësisht, organizata kishte kërkuar

¹⁰ A.nr.245/2012, 14 janar 2013, Institucioni i Avokatit të Popullit

¹¹ A.nr.134/2013, 11 shkurt 2013, Institucioni i Avokatit të Popullit

qasje edhe në dokumentet që ndërlidheshin me marrëveshjen e vitit 2005 për pranimin e studentëve të mjekësisë nga Universiteti i Tetovës në Universitetin e Prishtinës. Pas refuzimit të kërkesës, organizata iu drejtua me ankesë Avokatit të Popullit kundër Universitetit të Prishtinës “Hasan Prishtina” për mohim të së drejtës për qasje në dokumente publike¹². Pas komunikimit me përfaqësues të rektoratit të universitetit, Avokati i Popullit u informua se rasti ishte duke u hetuar dhe konstatoi se publikimi i dokumenteve të tenderit do të mund të dëmtonte procesin e hetimeve penale. Sa u përket informacioneve për transferimin e studentëve, Avokati i Popullit gjeti se rektorati nuk i posedonte dokumentet që kishin të bënin me këtë çështje.

3.6 Kërkesat e të dënuarve për falje nga Presidenca

Organizata “BIRN” kishte kërkuar qasje në të gjitha dosjet me informata për aplikuesit për falje të cilat i kishte pranuar Zyra e Presidentes dhe të gjitha procesverbalet e takimeve të komisioneve profesionale për falje të mbajtura që nga viti 2011. Kërkesa ishte refuzuar nga Presidenca nën arsyetimin se informacionet e kërkuara përmbajnë të dhëna personale të ndjeshme dhe qasja eventuale në to do të ishte në kundërshtim me Ligjin për Mbrojtjen e të Dhënave Personale. Ndërsa, kërkesa për qasje në procesverbale ishte refuzuar me arsyetimin se shënimet zyrtare të diskutimeve brenda komisionit për falje janë konfidenciale dhe përjashtohen nga publikimi sipas nenit 12 (1.11) të Ligjit për Qasje në Dokumente Publike. Pas refuzimit të kërkesës, organizata iu drejtua me ankesë Avokatit të Popullit kundër Zyrës së Presidentes Atifete Jahjaga për mohim të qasjes në dokumente publike¹³. Pas hetimit, Avokati i Popullit konstatoi se kufizimi i së drejtës për qasje në dokumentet e kërkuara ishte kufizim kushtetues dhe ishte bërë në masën që ishte e domosdoshme. Opinioni i ASHMDP-së për këtë rast është elaboruar në kapitullin e katërt të këtij publikimi.

¹² A.nr.41/2014, 12 maj 2014, Institucioni i Avokatit të Popullit

¹³ A.nr. 285/2014, 13 qershor 2014, Institucioni i Avokatit të Popullit

3.7 Punët përgatitore për draftimin e Kushtetutës së Kosovës

Avokati i Popullit kishte iniciuar hetime ex officio për ekzistencën, ruajtjen, vendndodhjen dhe qasjen në travaux preparatoires (punët përgatitore) të Komisionit për Hartimin e Kushtetutës së Republikës së Kosovës¹⁴. Hetimet ishin hapur pasi në media ishin ngritur shqetësime se travaux preparatoires nuk ishin arkivuar pas përfundimit të hartimit të Kushtetutës. Avokati i Popullit konstatoi se dokumentet e punës përgatitore gjenden në Agjencinë Shtetërore të Arkivave të Kosovës dhe se ato janë të qasshme për publikun.

3.8 Qasja e shtrenjtë në dokumentet publike

“Instituti për Studime të Avancuara GAP” kishte kërkuar qasje në dokumente publike pranë Agjencisë për Regjistrimin e Bizneseve (ARBK) që vepron në kuadër të Ministrisë së Tregtisë dhe Industrisë. ARBK-ja e kishte kushtëzuar qasjen me obligimin për pagesën prej 0,30 euro për faqe të dokumentit. Tarifa bazohej në një rregullore që përcakton tarifat për qasje në dokumente publike. “Instituti për Studime të Avancuara GAP” iu drejtua me ankesë Avokatit të Popullit kundër ARBK-së nën pretendimin se imponimi i pagesës kufizonte të drejtën e qasjes në dokumente publike¹⁵. Derisa po zhvilloheshin hetimet e nevojshme, ARBK-ja njoftoi Avokatin e Popullit se kishte nënshkruar memorandum mirëkuptimi për t’i lejuar organizates qasje pa pagesë në dokumentet e kërkuara.

3.9 Kontrata e papërkthyer për termcentralin energjetik

Gazeta ditore “Zëri” kishte kërkuar nga Ministria e Zhvillimit Ekonomik (MZhE) qasje në kontratën për ndërtimin e termocentralit energjetik të njohur si “Kosova e Re”. Meqë MZhE-ja nuk i kishte kthyer përgjigje, gazeta iu drejtua me ankesë Avokatit të Popullit për mospërgjigje në kërkesën për qasje në kontratën e kërkuar. Gjatë shqyrtimit të ankesës nga ana e Avokatit të Popullit, MZhE-ja publikoi kontratën

¹⁴ A nr. 496/2014, 10 korrik 2015, Institucioni i Avokatit të Popullit

¹⁵ A.nr. 482/2017, 23 janar 2018, Institucioni i Avokatit të Popullit

e kërkuar¹⁶. Megjithatë, përkundër publikimit të saj, Avokati i Popullit konstatoi se qasja e plotë në këtë kontratë kishte mbetur e kufizuar për një pjesë të madhe të publikut për shkak se mungonte përkthimi i saj në dy gjuhët zyrtarë të Republikës së Kosovës. MZHE-ja i ka premtuar Avokatit të Popullit se do të përkthejë të gjitha marrëveshjet e kësaj kontrate dhe se ato do të publikohen.

¹⁶A.nr.28/2018, 24 maj 2018, Institucioni i Avokatit të Popullit

4.

Agjencia Shtetërore për Mbrojtjen e të Dhënave Personale

4.1 Faturat e kryeministrit

Organizata "BIRN" kishte kërkuar qasje në faturat e shpenzimeve të ish-kryeministrit Hashim Thaçi dhe gjashtë ish-zëvendëskryeministrave që shërbenin gjatë mandatit të tij. Pas refuzimit të kërkesës, organizata iu drejtua me ankesë Avokatit të Popullit kundër Zyrës së Kryeministrit të Kosovës në lidhje me mohimin e së drejtës për qasje në faturat e kërkuara. Avokati i Popullit kërkoi opinionin e ASHMDP-së nëse publikimi i faturave të kërkuara do të përbënte cenim të së drejtës për mbrojtjen e të dhënave personale¹⁷. Sipas ASHMDP-së, faturat e kërkuara përmbajnë të dhëna të cilat sipas nenit 2 të Ligjit 03/L-172 për Mbrojtjen e të Dhënave Personale konsiderohen të dhëna personale. Ndonëse ka interes në publikimin e informatave në lidhje me mënyrën e përdorimit të parasë publike nga zyrtarët e lartë shtetërorë, ky interes duhet të ekuilibrohet me të drejtën e mbrojtjes së privatësisë. Faturat e ushqimit mund të përmbajnë llojin e ushqimit dhe të pijeve të konsumuara që do të mund të zbulonte apo prejudikonte gjendjen shëndetësore apo [përkatësinë] fetare të zyrtarëve dhe vendet ku janë mbajtur takimet. ASHMDP-ja konstatoi se të dhënat e kërkuara ndërlidhen me mënyrën e jetesës së zyrtarëve të lartë shtetërorë dhe zbulimi i tyre do të kishte ndikim në kapacitetin e tyre personal dhe profesional. Ato gjithashtu mund të përmbanin informata personale të personave të tretë, zbulimi i të cilave do të mund të prejudikonte interesat komerciale të tyre. Rrjedhimisht, zbulimi i këtyre të dhënave do të ishte në kundërshtim me nenet 36 dhe 41 (2) të Kushtetutës së Republikës së Kosovës dhe me Ligjin 03/L-172 për Mbrojtjen e të Dhënave Personale. Sipas ASHMDP-së, faturat mund të publikoheshin të anonimizuara, ndërsa në pamundësi të anonimizimit duhet të krijohej një formular apo formë tjetër e përshtatshme që do të ofronte transparencën e nevojshme të shpenzimeve të parasë publike.

4.2 Dosjet e kandidatëve për drejtor të teatrit

Organizata "BIRN" kërkoi opinionin e ASHMDP-së nëse qasja e plotë në dosjet e kandidatëve për pozitën e drejtorit të Teatrit Kombëtar të Kosovës në Ministrinë e Kulturës, Rinisë dhe Sportit është në pajtim me mbrojtjen e të dhënave personale¹⁸. Sipas ASHMDP-së, të dhënat e përfshira në dosjet e përgjithshme përmbajnë të dhëna personale të tepërta si numrin e telefonit, adresën elektronike, statusin martesor,

¹⁷ Opinioni 04/2012, 30 prill 2012, Agjencia Shtetërore për Mbrojtjen e të Dhënave Personale

adresën, numrin personal dhe certifikatën e gjendjes penale. Këto të dhëna mund të përpunohen [të plotë] vetëm nëse ka interes thelbësor publik dhe në këtë rast ASHMDP-ja konstatoi se nuk ekzistonte një interes i tillë. Qasja duhet të lejohet vetëm në informatat e caktuara të cilat janë kërkuar në konkursin publik, si për shembull emri dhe mbiemri, përgatitja profesionale, përvoja e punës, aftësitë kompjuterike dhe njohja e gjuhëve të huaja. Këto të dhëna janë të mjaftueshme për të kënaqur interesin e publikut dhe nuk kompromitojnë dinjitetin e subjektit të të dhënave. Rrjedhimisht, ASHMDP-ja konstatoi se nuk mund të lejohet qasja e plotë në dosjet e plotë të kandidatëve për vend të lirë pune për pozitën e drejtorit të Teatrit Kombëtar të Kosovës¹⁹.

4.3 Kërkesat e të dënuarve për falje nga Presidencia

Organizata "BIRN" kërkoi opinionin e ASHMDP-së nëse qasja në të gjitha kërkesat për falje nga të dënuarit është në pajtim me të drejtën e mbrojtjes së të dhënave personale²⁰. BIRN-i kishte kërkuar qasje në kërkesat për falje nga të dënuarit të bëra në zyrën e presidentes Atifete Jahjaga nga viti 2011, në të gjitha dosjet me informata për aplikuesit për falje të cilat i ka pranuar Zyra e Presidentes dhe të gjitha procesverbalet e takimeve të komisioneve profesionale për falje të mbajtura që nga viti 2011. Sipas ASHMDP-së, interesi thelbësor publik jodomsdoshmërisht është i njëjtë me interesimin e publikut. Fakti që kërkesat për falje janë diskutuar në media dhe më gjerë nuk nënkupton se automatikisht është në interes të publikut që ato të publikohen. Mirëpo, për shkak se janë ofruar informacione të pjesshme në publik [lidhur me faljen e të dënuarve] duke hapur rrugë për keqinterpretime dhe paragjykime, ASHMDP-ja vlerësoi se publiku duhet të dijë në bazë të cilave informacione janë marrë këto vendime të rëndësishme. Një gjë e tillë do të mundësonte largimin e dyshimit për gabime të mundshme në procesin e faljes dhe do të rriste transparencën dhe llogaridhënien. Rrjedhimisht, qasja në kërkesat për falje të të dënuarve (përfituesve dhe jopërfituesve) dhe në procesverbalet e komisionit për vlerësimin e kërkesave, nuk është në kundërshtim me Ligjin për Mbrojtjen e të Dhënave Personale. ASHMDP-ja konstatoi se duhet lejuar qasje e plotë në të dhënat personale të përfituesve, në të dhëna

¹⁸ Opinioni 30/2013, 23 shkurt 2013, Agjencia Shtetërore për Mbrojtjen e të Dhënave Personale

¹⁹ Për të njëjtën kërkesë të bërë nga organizata BIRN, edhe Ministria e Kulturës Rinisë dhe Sporteve ka kërkuar opinionin e ASHMDP-së, e cila ka lëshuar opinionin të njëjtë.

²⁰ Opinioni 53/2014, 30 mars 2014, Agjencia Shtetërore për Mbrojtjen e të Dhënave Personale

të anonimizuara (me iniciale) të jopërfituesve dhe nuk duhet të lejohet qasje në të dhënat personale të personave të tretë.

4.4 Formularët e publikimit financiar të kandidatëve për deputetë

Komisioni Qendror Zgjedhor kërkoi opinionin e ASHMDP-së nëse publikimi i Formularëve të Publikimit Financiar të Kandidatëve për 120 deputetë të Kosovës të cilët janë certifikuar (kanë kaluar pragun zgjedhor) është në pajtim me të drejtën e mbrojtjes së të dhënave personale²¹. Sipas ASHMDP-së, formularët e publikimit financiar të kandidatëve të certifikuar nuk janë konfidencialë, mirëpo ata duhet të bëhen publikë vetëm gjatë periudhës së fushatës zgjedhore. Publikimi i tyre është në interes të publikut dhe një gjë e tillë ndikon pozitivisht në transparencën e të dhënave që ndërlidhen me persona që synojnë pozita të larta shtetërore. Me përfundimin e fushatës zgjedhore konsumohet qëllimi i kandidatëve të certifikuar si pjesëmarrës në garën zgjedhore dhe fillojnë të drejta dhe përgjegjësi tjera ligjore. Për këtë arsye ASHMDP-ja vlerësoi se pas garës zgjedhore të dhënat e grumbulluara duhet fshirë, asgjësuar, ose shkatërruar në pajtim me legjislacionin në fuqi.

²¹ Opinioni 29/2015, 6 mars 2015, Agjencia Shtetërore për Mbrojtjen e të Dhënave Personale

5.

Gjykata Themelore në Prishtinë

5.1 Faturat e kryeministrit

Organizata "BIRN" (padiësja) kishte kërkuar qasje në dokumentet e shpenzimeve të bëra nga zyra e ish-kryeministrit Hashim Thaçi (e paditura) dhe ish-zëvendëskryeministrit Hajredin Kuçi, Edita Tahiri, Bujar Bukoshi, Behgjet Pacolli, Mimoza Kusari-Lila, gjatë periudhës kohore 15 shkurt 2011 - 31 gusht 2012²². E paditura kishte refuzuar kërkesën për qasje dhe kërkesën për rishqyrtim nën pretendimin se do të bëheshin publike të dhëna personale të funksionarëve²³. Padiësja parashtrroi padi pranë Departamentit për Çështje Administrative në Gjykatën Themelore në Prishtinë, përmes së cilës kërkoi nga gjykata të anulohet aktin administrativ (refuzimin e kërkesës për qasje në dokumentet e kërkuara) dhe ta urdhërojë të paditurën të lejojë qasje në dokumentet e kërkuara.

Gjatë procesit gjyqësor, e paditura nuk kishte dhënë përgjigje në padi. Gjykata konstatoi se akti administrativ i kontestuar është juridikisht i paqartë dhe përmban të meta të tilla për shkak të të cilave nuk mund të shqyrtohet ligjshmëria e tij. Sipas gjykatës, ai përmban edhe shkelje thelbësore që kanë të bëjnë me mungesën e konstatimeve faktike dhe të arsyeshmërisë. Refuzimi i kërkesës për shkak të mbrojtjes së të dhënave personale është formulim i përgjithshëm dhe abstrakt dhe nuk ofron arsye të cilat kishin kushtëzuar marrjen e këtij vendimi. Tutje, gjykata gjeti se Ligji për Qasje në Dokumente Publike parasheh që institucionet duhet të vendosin me aktvendim për kërkesat për qasje në dokumente publike dhe jo me përgjigje, siç kishte vepruar e paditura në këtë rast. Për këtë arsye, gjykata e anuloi përgjigjen si të paligjshme.

Neni 120 i Kushtetutës së Kosovës përcakton se shpenzimet publike dhe mbledhja e të hyrave publike duhet të bazohen në parimet e llogaridhënies, efektshmërisë, efikasitetit dhe transparencës. Gjykata vlerësoi se ky nen përjashton mundësinë që paraja publike të cilësohet si çështje private dhe mospublikimi i shpenzimeve të zyrtarëve të lartë publikë është shkelje e këtij neni. Interesi i publikut për të mbikëqyrur përdorimin e rregullt të parasë publike, sipas gjykatës, arsyeton edhe cenimin e supozuar të jetës private të zyrtarëve publikë. Mirëpo, shtoi ajo, publikimi i shpenzimeve të zyrtarëve publikë nuk ka të bëjë asgjë

²² Rrjeti Ballkanik për Gazetari Hulumtuese k. Zyrës së Kryeministrit, A.nr.1335/2012, 26 maj 2015, Departamenti për Çështje Administrative, Gjykata Themelore Prishtinë

²³ ASHMDP-ja ka lëshuar opinion për këtë rast, i cili trajtohet më lart.

me jetën private të tyre. Sipas gjykatës, dokumentet e kërkuara nga paditësi nuk bëjnë pjesë në llojet e dokumenteve që përjashtohen nga qasja sipas Ligjit për Qasje në Dokumente Publike. Pretendimin e palës së paditur se të dhënat e kërkuara janë të mbrojtura me legjislacionin për mbrojtjen e të dhënave personale, gjykata e vlerësoi si të pabazuar, sepse shpenzimet e zyrtarëve, veçanërisht të zyrtarëve të lartë, janë para të mbledhura nga taksat dhe tatimet që paguajnë qytetarët e Republikës së Kosovës. Ata kanë të drejtë të informohen se ku shpenzohet çdo cent nga zyrtarët të cilët kanë autorizime publike. Gjykata aprovoi kërkesëpadinë dhe urdhëroi të paditurën që brenda 30 ditësh të marrë aktvendim me të cilin do t'i lejojë organizatës "BIRN" qasje në të gjithë dokumentet dhe informacionet e kërkuara.

5.2 Vendimet disiplinore kundër prokurorëve

Organizata "BIRN" (paditësja) kishte kërkuar nga Këshilli Prokurorial i Kosovës (i padituri) qasje në vendimet finale me të cilat ishin shqiptuar masa disiplinore kundër prokurorëve²⁴. I padituri kishte refuzuar kërkesën për qasje në dokumentet e kërkuara. Paditësja parashtri padi kundër vendimit për refuzimin e kërkesës për qasje në dokumentet e lartpërmendura pranë Departamentit për Çështje Administrative në Gjykatën Themelore në Prishtinë. Gjatë seancës gjyqësore, i padituri pretendoi se kishte të drejtë për refuzimin e qasjes në dokumentet e kërkuara për shkak se publikimi i tyre a) do të cenonte të drejtat e prokurorëve dhe të njëjtat do të përdroreshin për qëllime denigrimi, b) me emër dhe mbiemër do të cenonte të drejtën e tyre të privatësisë, c) do të ishte në kundërshtim me Rregulloren për Punën e Komisionit Disiplinor. Sipas gjykatës, akti administrativ i kontestuar përmban të meta (shkelje thelbësore) të tilla të cilat nuk lejojnë shqyrtimin e ligjshmërisë së tij. Ajo anuloi vendimin si të paligjshëm, sepse ishte juridikisht i paqartë, kundërthënës dhe nuk përmbante arsyet që kishin kushtëzuar marrjen e tij.

Sipas gjykatës, e drejta e qasjes në dokumente publike është e drejtë themelore në një shoqëri demokratike dhe një nga treguesit e nivelit të transparencës dhe llogaridhënies së autoriteteve publike kundrejt qytetarëve, shoqërisë civile, mediave etj. Rrjedhja e lirë e informacionit luan rol të rëndësishëm në krijimin e besimit në mes

²⁴ Rrjeti Ballkanik për Gazetari Hulumtuese k. Këshillit Prokurorial të Kosovës, A.nr.1412/2012, 16 qershor 2015, Departamenti për Çështje Administrative, Gjykata Themelore Prishtinë

të institucioneve publike dhe qytetarëve. Ajo rrit komunikimin brenda institucioneve dhe bën administratën publike më efikase në ofrimin e shërbimeve. Për më tepër, sipas gjykatës, qasja e lirë në informacion dhe dokumente publike mund të përdoret për të ushtruar të drejta të tjera thelbësore, të cilat forcojnë kurajon qytetare dhe shtetin e së drejtës. Informacioni i kërkuar nuk mund të konsiderohet si privat, ngase veprimet e individëve në kapacitetet e tyre zyrtare si prokurorë janë akte zyrtare të nëpunësve publikë që kryejnë detyra publike. Veprimet e tyre kanë ndikim të drejtpërdrejt në të drejtat ligjore të qytetarëve me ç'rast duhet të gëzojnë integritet dhe besueshmëri. Prandaj, qytetarët kanë drejtpërsëdrejti interes të arsyeshëm të informohen nëse prokurorët e përdorin autoritetin e tyre në mënyrë etike, të përgjegjshme dhe ligjore. Ata duhet të jenë të informuar nëse prokurorët e shtetit janë të dënuar për shkak të sjelljeve të pahijshme. Për këto arsye gjykata konstatoi se çdo sjellje e pahijshme nga ana e prokurorëve bie brenda përjashtimit të së drejtës së privatësisë. Sikur këto veprime të konsideroheshin brenda domenit të privatësisë së tyre, një gjë e tillë do të eliminonte në themel natyrën publike të detyrave që u janë besuar prokurorëve si mbrojtës të ligjit në Kosovë.

Tutje gjykata argumentoi se dokumentet e kërkuara nuk bëjnë pjesë në llojet e dokumenteve që përjashtohen nga qasja sipas Ligjit për Qasje në Dokumente Publike. Pretendimin e të paditurit se me kërkesën për qasje në dokumentet e kërkuara bëhen të ditura të dhëna personale të prokurorëve, gjykata e vlerësoi si të pabazuar. Sipas gjykatës, prokurorët dihen me emër dhe mbiemër, dekretimi i tyre është publik dhe rrjedhimisht publikimi i emrit dhe mbiemrit të prokurorëve ndaj të cilëve janë shqiptuar masa disiplinore nuk do të cenonte të dhënat e tyre personale. Gjykata vërejti se paditësi nuk ka kërkuar dokumente nga faza hetimore, por vetëm vendimet disiplinore të formës së prerë. Sipas gjykatës, nëse dokumenti i kërkuar përmbante informacione rreth provave të shqyrtuara gjatë hetimit disiplinor të prokurorëve, institucioni publik ka mundur të ofronte qasje të pjesërishtme në dokument, ashtu siç parashihet me nenin 11.2 të Ligjit për Qasje në Dokumente Publike.

Gjykata i vlerësoi si të pabazuara pretendimet e të paditurit se bazuar në nenin 21 dhe 24 të Rregullores për Punë dhe Komision Disiplinor vendimet lidhur me shkeljet disiplinore të prokurorëve dhe emrat e tyre nuk duhet të bëhen publikë. Sipas gjykatës, rregullorja është dokument më i ulët në hierarkinë e akteve juridike dhe e njëjta duhet të jetë në pajtim me Kushtetutën e Republikës së Kosovës dhe Ligjin për Qasje në Dokumente Publike dhe në rast konflikti, këto dy të fundit duhet të mbizotërojnë. Gjykata kujtoi se e paditura fare nuk i

është referuar rregullores së lartpërmendur në arsyetimin e vendimit me të cilin refuzoi kërkesën e paditësit për qasje në dokumente. Gjykata aprovoi kërkesëpadinë dhe detyroi të paditurën që t'i lejojë paditëses qasje në vendimet e formës së prerë me të cilat janë shqiptuar masa disiplinore kundër prokurorëve.

5.3 Kontrata e “Rrugës së Kombit”

Organizata Joqeveritare “Lëvizja Fol” (paditësja) kishte kërkuar nga Ministria e Transportit dhe Telekomunikacionit (e paditura) qasje në kopjet e dosjes së tenderit dhe të kontratës për ndërtimin e autostradës Morinë-Merdare²⁵. Kërkesa është bërë bazuar në Ligjin nr. 2003/12 për Qasje në Dokumente Zyrtare. E paditura kishte refuzar kërkesën nën arsyetimin se dokumentet e kërkuara ishin “me interes publik madhor dhe të ndjeshme”. Paditësja parashtrroi padi pranë Departamentit për Çështje Administrative në Gjykatën Themelore në Prishtinë për anulimin e aktit të kontestuar administrativ (përgjigjes për refuzimin e kërkesës) dhe detyrimin e të paditurës që t'i lejojë qasje në dokumentet e kërkuara. Gjatë procesit gjyqësor gjykata vlerësoi se akti administrativ i kontestuar përmban të meta (shkelje thelbësore) të tilla të cilat nuk lejojnë shqyrtimin e ligjshmërisë së tij. Sipas gjykatës, akti administrativ është juridikisht i paqartë, kundërthënës dhe nuk përmban arsye që kanë kushtëzuar marrjen e atij vendimi. E paditura ka qenë e detyruar që për këtë kërkesë të vendoste me aktvendim, e jo me përgjigje, siç kishte bërë në rastin konkret. Për këto arsye gjykata anuloi aktin administrativ të të paditurës si të paligjshëm.

Sa i përket kërkesës për të lejuar qasje në dokumentet e kërkuara, sipas gjykatës, neni 41 i Kushtetutës së Kosovës përjashton mundësinë që paraja publike të cilësohet si çështje private dhe se mospublikimi i shpenzimeve të zyrtarëve të lartë publikë nga e paditura është shkelje e nenit 120 të Kushtetutës. Interesi i publikut për të mbikëqyrur përdorimin e rregullt të parasë publike nga zyrtarët publikë, e arsyeton edhe cenimin e supozuar të jetës private të zyrtarëve publikë, por sipas vlerësimit të gjykatës, publikimi i shpenzimeve të zyrtarëve publikë nuk ka të bëjë asgjë me jetën e tyre private. Sipas gjykatës, e paditura ka vepruar në kundërshtim me Kushtetutën e Republikës së Kosovës, Ligjin për Procedurën Administrative, Konventën Europiane të të Drejtave dhe Lirive të Njeriut dhe Ligjin për Qasje në Dokumente

²⁵ Lëvizja Fol k. Ministrisë së Transportit dhe Telekomunikacionit, A.nr.2284/15, 7 shkurt 2018, Departamenti për Çështje Administrative, Gjykata Themelore Prishtinë

Publike, sepse dokumentet e kërkuara nga paditësja nuk bëjnë pjesë në llojet e dokumenteve që përjashtohen nga qasja. Për këto arsye gjykata detyroi të paditurën që në afat prej 30 ditësh të marrë aktvendim me të cilën do t'i lejohej paditësit qasja në dokumentet e kërkuara.

5.4 Transparenca në sektorin e energjisë

"Instituti për Studime të Avancuara GAP" (paditësi) kishte kërkuar nga Ministria e Zhvillimit Ekonomik (e paditura) qasje në dokumentet që ndërlidhen me procesin e privatizimit të furnizimit dhe shpërndarjes së energjisë elektrike dhe dokumentet tenderuese për Termoncentralin "Kosova e Re"²⁶. E paditura kishte mundësuar vetëm shikimin e dokumenteve në ndërtesën e saj, por nuk kishte lejuar marrjen e dokumenteve të kërkuara, meqë ishin në formë të draftit. Paditësi parashtrij paditësi në Departamentin për Çështje Administrative në Gjykatën Themelore në Prishtinë, përmes së cilës kishte kërkuar nga gjykata që të vërtetonte shkëlqen e Ligjit për Qasje në Dokumente Publike dhe të urdhëronte të paditurën që t'i lejojë qasje në dokumentet e kërkuara.

Gjatë procesit gjyqësor, ministria e paditur kishte argumentuar se nuk mund të ofronte qasje në dokumentet e kërkuara për shkak se ato kishin të bënin me një kompani private- përkatësisht Korporatën Energjetike të Kosovës. Sipas gjykatës, ligji në fjalë vlen për institucionet publike dhe personat fizikë apo juridikë që operojnë me fonde publike (bartësit privatë të kompetencave publike) dhe Ministria e Zhvillimit Ekonomik bashkë me Korporatën Energjetike të Kosovës hyjnë në kuadër të institucioneve që bien në fushëveprimin e këtij ligji. E paditura po ashtu kishte pretenduar se dokumentet nuk mund të ofroheshin për shkak se ishin ende në formë të draftit dhe nuk ishin të finalizuara. Ky pretendim, sipas gjykatës, nuk ishte i bazuar, sepse dokumentet e tilla duhet të jenë të hapura për qytetarët të cilët kanë interesim të arsyeshëm që të informohen lidhur me përmbajtjen e tyre. Tutje, gjykata vlerësoi se pala e paditur nuk kishte ofruar dëshmi bindëse dhe të arsyetuara mirë se në cilën kategori të përjashtimeve të parapara me ligj mbështetet një kufizim i tillë. E paditura kishte refuzuar të ofrojë dokumentin në formën e kërkuar, ndonëse paragrafi 1 i nenit 11 të Ligjit për Qasje në Dokumente Publike ia mundësonte paditësit të zgjedhë formën e qasjes në dokumentet e lejuara. Për

²⁶ Instituti për Studime të Avancuara GAP k. Ministrisë së Zhvillimit Ekonomik, A.nr.750/13, 12 dhjetor 2017, Departamenti për Çështje Administrative, Gjykata Themelore Prishtinë

këto arsye, gjykata aprovoi kërkesëpadinë si të bazuar dhe urdhëroi të paditurin që brenda 30 ditëve t'i lejojë paditësit të ketë qasje në dokumentet e kërkuara.

5.5 Të dhënat e pensionistëve

Federata e Sindikatës së Pavarur të Pensionistëve dhe Invalidëve të Punës të Kosovës (paditësja) kërkoi nga Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale, Departamenti i Pensioneve të Kosovës, (e paditura) qasje në dokumentet e pensionistëve të Kosovës deri në vitin 1998²⁷. Paditësja kishte parashtruar edhe ankesë tek e paditura me të cilën përsëri kishte kërkuar t'i lejohej qasje në dokumentet në fjalë. Kërkesa dhe ankesa ishin refuzuar nga e paditura përmes heshtjes administrative. Paditësja parashtroi padi në Departamentin për Çështje Administrative në Gjykatën Themelore në Prishtinë, përmes së cilës kërkoi nga gjykata që ta urdhëronte ministrinë që t'i lejonte qasje në dokumentet e kërkuara.

Gjatë procesit gjyqësor, e paditura propozoi refuzimin e padisë nën pretendimin se paditëses i mungonte legjitimiteti real aktiv për të qenë iniciuese e kësaj procedure dhe se Departamenti i Pensioneve nuk mund t'i lejonte qasje në dokumentet e kërkuara për shkak të Ligjit për Mbrojtjen e të Dhënave Personale nr.03/L-172. Gjykata i konsideroi këto pretendime si të pabazuara, meqë nuk bazoheshin në prova. Sipas gjykatës, bazuar në nenin 76 dhe 77 të Ligjit për Procedurën Administrative Nr. 09/L-28, e paditura ishte e obliguar që të lëshonte aktvendim lidhur me ankesën e paditëses dhe ligji ishte zbatuar në dëm të paditëses. Gjykata aprovoi kërkesëpadinë dhe urdhëroi të paditurën që në afat prej 30 ditësh të marrë aktvendim në lidhje me kërkesën për qasje në dokumentet e kërkuara dhe për këtë ta njoftojë paditësen.

Gjykata Themelore në Prishtinë

E drejta e qasjes në informacione publike
Jurisprudenca vendore dhe ndërkombëtare

²⁷ Federata e Sindikatës së Pavarur të Pensionistëve dhe Invalidëve të Punës të Kosovës në Prishtinë k. Ministrisë së Punës dhe Mirëqenies Sociale, Departamenti i Pensioneve të Kosovës, A.nr.1186/16, 22 shkurt 2018, Departamenti për Çështje Administrative, Gjykata Themelore Prishtinë

6.

Gjykata Europiane për të Drejtat e Njeriut

E drejta e qasjes në informacione publike
Jurisprudenca vendore dhe ndërkombëtare

6.1 Qasja në dokumentet e Gjykatës

Kushtetuese

Një deputet i parlamentit hungarez kishte parashtruar kërkesë në Gjykatën Kushtetuese të Hungarisë për vlerësimin e kushtetushmërisë së disa neneve të kodit penal²⁸. Organizata "Társaság a Szabadságjogokért" kërkoi qasje në kërkesën e deputetit, e cila ishte ende në procedurë para gjykatës kushtetuese²⁹. Gjykata Kushtetuese refuzoi kërkesën për qasje nën arsyetimin se dokumenti i kërkuar nuk mund të bëhej publik pa aprovimin e autorit [deputetit]. Organizata paditi dhe kërkoi pa sukses nga gjykatat vendore që të urdhëronin Gjykatën Kushtetuese që të ofronte qasje në dokumentet e kërkuara në pajtim me Ligjin për të Dhëna të vitit 1992. Organizata iu drejtua Gjykatës Europiane për të Drejtat e Njeriut nën pretendimin se refuzimi i qasjes në dokumente përbën shkelje të nenit 10 të Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut dhe Liritë Themelore.

GjEDNj-ja fillimisht ritheksoi se publiku ka të drejtë të marrë informata me interes të përgjithshëm. Rasti i organizatës në fjalë duhet të konsiderohet si refuzim i qasjes në dokumente të një "mbikëqyrësi shoqëror" që është i barasvlershëm me shtypin, e jo si një mohim i thjeshtë i kërkesës për qasje në dokumente publike. Informacioni i kërkuar nga organizata ishte i gatshëm dhe në dispozicion dhe nuk kërkonte mbledhje të të dhënave nga qeveria. Në rrethana të tilla, shteti ishte i obliguar që të mos pengonte rrjedhjen e informacioneve të kërkuara nga organizata. Kërkesa nuk kishte asnjë ndërlidhje me jetën private të deputetit në fjalë dhe do të ishte fatale për lirinë e shprehjes në sferën politike, nëse figurat publike do të mund të censuronin shtypin dhe debatin publik në emër të të drejtave të tyre personale. Gjykata vlerësoi se pengesat e dizajnuara që të vështirësojnë qasjen në informacion me interes publik mund të dekurajojnë ata që punojnë në media, ose fusha të ndërlidhura që të kryejnë punën e tyre prej "mbikëqyrësi shoqëror" dhe do zvogëlonin mundësitë e tyre për të ofruar informata të sakta dhe të besueshme. Rrjedhimisht, ndërhyrja në të drejtën e organizatës për liri të shprehjes nuk ishte e nevojshme në një shoqëri demokratike dhe përbënte cenim të nenit 10 të Konventës.

Gjykata Europiane për të Drejtat e Njeriut

E drejta e qasjes në informacione publike
Jurisprudenca vendore dhe ndërkombëtare

²⁸ Disa nga aktgjykimet e këtij kapitulli janë duke u ripublikuar në formë më të shkurtuar nga botimi Kusari F, Qasja në Dokumentet Publike, Mbrojtja e Burimeve të Gazetarëve dhe Sinjalizimi, Fondacioni Thomson, 2016, https://ad.rks-gov.net/Uploads/Documents/doracakMaj2016Sq_.pdf

²⁹ Társaság a Szabadságjogokért k. Hungarisë, kërkesa nr. 37374/05, 14 korrik 2009, Dhoma e Seksionit të Dytë, Gjykata Europiane për të Drejtat e Njeriut

Vendimi: Shkelje e nenit 10 të Konventës (në mënyrë unanime)

6.2 Përgjimet nga Agjencia e Inteligjencës

Organizata “Youth Initiative for Human Rights” (YIHR) me seli në Beograd kishte kërkuar nga Agjencia e Serbisë për Inteligjencë që ta informonte për numrin e personave të përgjuar nga kjo agjenci gjatë vitit 2005. Duke u bazuar në Ligjin për Lirinë e Informimit 2004, Agjencia refuzoi kërkesën për qasje në informacion, pasi sipas këtij ligji qasja në dokumente publike mund të refuzohet nëse dokumenti është klasifikuar zyrtarisht si dokument sekret dhe nëse publikimi i atij dokumenti do të nënvlerësonte interesat legjitimë të cilët kanë prioritet karshi lirisë së informimit. YIHR-ja u ankua te Komisionari për Informim, i cili gjeti që Agjencia kishte shkelur ligjin në fjalë dhe e urdhëroi atë t'i ofrojë qasje parashtrueses në informacionet e kërkuara brenda tri ditësh. Ankesa e Agjencisë së Inteligjencës ishte hedhur poshtë. Në tetor 2008 Agjencia e Inteligjencës e informoi YHIR-në se nuk e posedonte informacionin e kërkuar. YIHR-ja u ankua në GjEDNj, bazuar në nenin 10 të Konventës, nën pretendimin se Agjencia e Serbisë për Inteligjencë ia kishte mohuar qasjen në informacione që kishin të bënin me përgjime elektronike, pavarësisht vendimit final të Komisionarit për Informim.

GjEDNj-ja ritheksoi se nocioni i lirisë për tu informuar sipas nenit 10 të Konventës përfshin edhe të drejtën për qasje në informacion. Kur një organizatë joqeveritare, siç ishte rasti i YHIR-së, përfshihet në çështje të interesit publik, ajo e ushtron rolin e saj prej mbikëqyrësi publik njëjtë sikurse që bën shtypi. Ushtrimi i lirisë së të shprehurit mund të kufizohet, por ky kufizim duhet të jetë në përputhje me legjislacionin vendor. Kufizimet e vëna nga Agjencia Serbe për Inteligjencë nuk e përmbushnin këtë kriter. Institucioni vendor i caktuar që të vendosë për zbatimin e Ligjit për Lirinë e Informimit 2004, pasi kishte shqyrtuar rastin vendosi që informacioni i kërkuar duhej t'i ofrohej YIHR-së. Edhe pse Agjencia e Inteligjencës dikur ishte përgjigjur duke thënë se nuk e posedonte informacionin e kërkuar, përgjigjja nuk ishte bindëse. Si rezultat, hezitimi këmbëngulës i Agjencisë së Serbisë për Inteligjencë që të vepronte në pajtim me urdhrin e Komisionarit për Informim ishte në kundërshtim me

²⁶ Instituti për Studime të Avancuara GAP k. Ministrisë së Zhvillimit Ekonomik, A.nr.750/13, 12 dhjetor 2017, Departamenti për Çështje Administrative, Gjykata Themelore Prishtinë

legjislacionin vendor dhe i barasvlershëm me arbitraritet. Vendimi: Shkelje e nenit 10 të Konventës (në mënyrë unanime).

6.3 Të dhënat për prona bujqësore

Proceduralisht transaksionet pronësore në Austri kërkonin aprovim nga autoritet lokale dhe regjionale për të siguruar mbrojtjen e tokës bujqësore dhe malore³⁰. Autoritetet përgjegjëse për lëshimin e këtij aprovimi ishin komisionet regjionale për transaksione të patundshmërive. Në prill 2005, organizata "Österreichische Vereinigung zur Erhaltung, Sträkung und Schaffung Eines Eirtschaftlich Gesunden Land- und ForstEirtschaftlichen Grundbesitzes" kërkoi nga Komisioni Regjional i Tirolit për Transaksione të Patundshmërive që t'ia dërgonte me postë kopjet e të gjitha vendimeve që kishte lëshuar që nga fillimi i atij viti. Organizata pranoi që detajet e palëve të përfshira mund të anonimozoheshin dhe ofroi të rimbursonte shpenzimet e bëra. Më vonë organizata paraqiti edhe një kërkesë me të cilën kërkoi qasje në vendimet e lëshuara që nga viti 2000 duke argumentuar që këto vendime duhej të bëheshin publike në cilëndo mënyrë të mundshme. Komisioni refuzoi kërkesën për qasje për shkak të mungesës së kohës dhe stafit dhe argumentoi se informatat e kërkuara nga parashtruesja nuk përbënin informacion sipas legjislacionit për qasje në dokumente publike, vendim ky që ishte konfirmuar nga gjykatat vendore. E pakënaqur me aktgjykimin e gjykatave vendore, organizata iu drejtua GjEDNj-së nën pretendimin se refuzimi i qasjes në dokumentet e kërkuara përbënte shkelje të nenit 10 të Konventës.

GjEDNj-ja vuri re se kërkesa nuk kishte të bënte me një dokument të veçantë, por me një seri dokumentesh të lëshuara gjatë një kohe të caktuar. Për më shumë, nevoja për të anonimizuar vendimet dhe dërgimi i kopjeve organizatës në fjalë, kërkonte resurse. Sipas gjykatës, ishte e habitshme që asnjë nga vendimet e komisionit nuk ishte publikuar elektronikisht, apo në ndonjë formë tjetër. Rrjedhimisht, vështirësia së cilës i referohej komisioni ishte krijuar nga vetë ai institucion duke zgjedhur që të mos publikojë asnjë vendim të tij. Pra, arsyet e autoriteteve vendore për të refuzuar kërkesën e parashtrueses që të ketë qasje në vendimet e komisionit ishin relevante, por jo të mjaftueshme. Ndonëse nuk është përgjegjësi e Gjykatës që të vendosë se në çfarë forme duhet të ofrojë qasje në vendime komisioni në

³⁰ Österreichische Vereinigung zur Erhaltung, Sträkung und Schaffung Eines Eirtschaftlich Gesunden Land- und ForstEirtschaftlichen Grundbesitzes kundër Austrisë, kërkesa nr. 39534/07, 28 shkurt 2014, Dhoma e Seksionit të Parë, Gjykata Europiane për të Drejtat e Njeriut

fjalë, ajo gjeti se refuzimi i tërësishëm ishte joproporcional dhe nuk mund të konsiderohej si i nevojshëm në një shoqëri demokratike. Vendimi: Shkelje e nenit 10 të Konventës (gjashtë vota në favor dhe një kundër).

6.4 Zbatimi i aktgjykimit për qasje në dokumente publike

Gazetari Ioan Romeo Roșianu e kishte kontaktuar kryetarin e komunës Bia Mare për t'i kërkuar qasje në informacione publike³¹. Gazetari kishte parashtruar tri kërkesa në tematika të ndryshme dhe kryetari i ishte përgjigjur shkurt përmes tri letrave. Meqë letrat nuk përmbanin përgjigjet e kërkuara, gazetari parashtroi tri padi para gjykatës administrative në përpjekje për të marrë një urdhëresë gjyqësore që do të obligonte kryetarin e komunës që të ofronte informacionet e kërkuara. Në të tri rastet, gjykata vendosi në favor të gazetarit dhe urdhëroi kryetarin të ofronte qasje në informacionet e kërkuara. Kryetari i komunës refuzoi të zbatonte vendimet. Kur vendimet e gjykatës nuk u zbatuan pas disa përpjekjeve ligjore, gazetari iu drejtua GjEDNJ-së, bazuar në të drejtat e tij të garantuara me nenin 10 të Konventës.

Gazetari kishte siguruar tri aktgjykimet përfundimtare që urdhëronin kryetarin e komunës të ofronte qasje në informatat e kërkuara, të cilat ishin të natyrës publike. Gjykatat vendore kishin vendosur që letrat të cilat ftonin gazetarin të shkonte dhe t'i merrte kopjet e disa dokumenteve që përmbanin disa informata ishin të hapura ndaj interpretimeve të ndryshme, por nuk mund të konsideroheshin si ekzekutim i mirëfilltë i aktgjykimeve në fjalë. Për më tepër, Gjykata nuk mund të konstatonte nëse dokumentet e përmendura në ato letra përmbanin informacionin e kërkuar nga parashtruesi i kërkesës, pasi që qeveria dështoi të paraqiste letrat, ose një përmbledhje të tyre para GjEDNJ-së. Gjykata e kishte parasysh që nuk mund të kërkonte nga shteti të ekzekutonte të gjitha aktgjykimet në rastet civile, pa marrë parasysh natyrën dhe rrethanat e tyre. Sidoqoftë, autoriteti në fjalë ishte pjesë e administratës komunale që është pjesë e shtetit dhe i cili është subjekt i sundimit të ligjit. Kur një autoritet refuzon ose dështon, qoftë edhe duke u vonuar të vërë në vend drejtësinë, atëherë ky veprim është në kundërshtim me garancitë e parashtruesit gjatë

³¹ Roșianu kundër Rumanisë, kërkesa nr. 27329/06, 24 shtator 2014, Dhoma e Seksionit të Tretë, Gjykata Europiane për të Drejtat e Njeriut

shqyrtimeve gjyqësore të siguruara me Konventë. Meqë nuk kishte ndonjë argument adekuat për refuzimin e kërkesës së gazetarit në fjalë, Gjykata vendosi që atij i ishte cenuar e drejta për qasje në informacione të garantuar me nenin 10 të Konventës. Vendimi: Shkelje e nenit 10 të Konventës (në mënyrë unanime)

6.5 Emrat e avokatëve sipas detyrës zyrtare

Organizata "Magyar Helsinki Bizottság" kishte kërkuar nga disa departamente policore qasje në emrat e avokatëve mbrojtës të angazhuar sipas detyrës zyrtare dhe numrin e angazhimeve të tyre³². Shtatëmbëdhjetë departamente të policisë ofruan qasje në informacionet e kërkuara, ndërsa pesë të tjera ofruan qasje pasi humbën rastet gjyqësore të inciuara nga organizata kërkuese. Dy departamente policore refuzuan kërkesën e organizatës për qasje në informacione. Organizata i paditi pa sukses këto dy departamente në gjykatat vendore. Bazuar në nenin 10, organizata u ankua para GjEDNj-së nën pretendimin se refuzimi i gjykatave vendore që të urdhëronin publikimin e informacioneve të kërkuara përbënte cenim të së drejtës së lirisë së shprehjes.

Fillimisht GjEDNj-ja vlerësoi zbatueshmërinë e nenit 10 në rastet që kanë të bëjnë me të drejtën e qasjes në dokumente publike. Sipas Gjykatës, e drejta për të marrë informacione nuk mund të kuptohet si imponim i detyrimeve pozitive në një shtet për të mbledhur dhe shpërndarë informacione me vetiniciativë. Neni 10 nuk i akordon individit të drejtën e qasjes në informacione të mbajtura nga një autoritet publik, ose nuk e obligon qeverinë që t'ia japë këto informacione një individ. Mirëpo, një e drejtë e tillë mund të vijë në shprehje nëse publikimi i informacionit është urdhëruar përmes një vendimi gjyqësor dhe në rrethana ku qasja në informacione publike është thelbësore për ushtrimin e së drejtës së lirisë së shprehjes së një individ. Sipas Gjykatës, nëse dhe deri në çfarë mase refuzimi i qasjes në informacione përbën ndërhyrje në të drejtën e shprehjes së një kërkuesi, duhet të vlerësohet në secilin rast veç e veç duke marrë parasysh këto rrethana: (i) qëllimin e informacionit; (ii) natyrën e informacionit të kërkuar; (iii) rolin e kërkuesit; dhe (iv) nëse informacioni ishte i gatshëm dhe i disponueshëm. Në rastin konkret, gjykata ishte e kënaqur që kërkuesi dëshironte të ushtronte të

³² Magyar Helsinki Bizottság k. Hungarisë, kërkesa nr. 18030/11, Dhoma e Madhe, Gjykata Europiane për të Drejtat e Njeriut

drejtën për të dhënë informacione për një çështje më rëndësi publike dhe kishte kërkuar qasje në informacion për atë qëllim. Informacioni ishte i nevojshëm për të ushtruar të drejtën e lirisë së shprehjes. Informacionet për caktimin e avokatëve sipas detyrës zyrtare kishin rëndësi të jashtëzakonshme publike dhe ato ishin të gatshme dhe të disponueshme. Tutje gjykata vlerësoi se informacionet e kërkuara, ndonëse përbënin të dhëna personale, kishin të bënin kryesisht me sjelljen profesionale në kontekst të proceseve me karakter publik. Në këtë kuptim, aktivitetet profesionale të avokatëve sipas detyrës zyrtare nuk mund të konsideroheshin si çështje private. Tema e hulumtimit nga organizata kishte të bënte me efikasitetin e sistemit të angazhimit të avokatëve sipas detyrës zyrtare dhe ishte e lidhur ngushtë me të drejtën për një proces të rregullt, një të drejtë themelore në legjislacionin hungarez dhe të drejtë shumë të rëndësishme sipas Konventës. Çdo kritikë apo sugjerim për përmirësimin e një shërbimi të ndërlidhur kaq drejtpërdrejt me të drejtën për proces të rregullt, duhet të shihet si temë e interesit legjitim publik. Gjykata ishte e kënaqur që kërkuesi synonte të kontribuonte në një debat me interes publik dhe edhe pse informacionet e kërkuara kishin të bënin me të dhëna personale, ato nuk përfshinin informacione jashtë domenit publik. Vendimi: Shkelje e nenit 10 të Konventës (pesëmbëdhjetë vota në favor dhe dy kundër)

7.

Legjislacioni dhe vendimet

7.1 Legjislacioni

Kushtetuta e Kosovës

Konventa Europiane për të Drejtat e Njeriut dhe Liritë Themelore
Ligji nr. 03/L-215 për Qasje në Dokumente Publike, 25 nëntor 2010
Rregullorja nr. 2003/32 për qasje në dokumente publike, 6 nëntor 2003
Rregullorja nr. 04/2012 për evidencën zyrtare të kërkesave për qasje në dokumente publike dhe pakoja e dokumenteve standarde për kërkesat për qasje në dokumente publike, 29 shkurt 2012
Rregullorja nr. 02/2012/MF për tarifatat në qasje në dokumente publike, 6 dhjetor 2012

7.2 Institucioni i Avokatit të Popullit

A.nr.91/2011, 6 qershor 2011
A.nr.512/2011, 1 qershor 2012
A.nr.245/2012, 14 janar 2013
A.nr.134/2013, 11 shkurt 2013
A.nr.41/2014, 12 maj 2014
A.nr. 285/2014, 13 qershor 2014
A nr. 496/2014, 10 korrik 2015
A.nr. 482/2017, 23 janar 2018
A.nr.28/2018, 24 maj 2018

7.3 Agjencia Shtetërore për Mbrojtjen e të Dhënave Personale

Opinionit 04/2012, 30 prill 2012
Opinionit 30/2013, 23 shkurt 2013
Opinionit 53/2014, 30 mars 2014
Opinionit 29/2015, 6 mars 2015

7.4 Gjykata Themelore Prishtinë

Rrjeti Ballkanik për Gazetari Hulumtuese k. Zyrës së Kryeministrit, A.nr.1335/2012, 26 maj 2015
Rrjeti Ballkanik për Gazetari Hulumtuese k. Këshillit Prokurorial të Kosovës, A.nr.1412/2012, 16 qershor 2015
Lëvizja Fol k. Ministrisë së Transportit dhe Telekomunikacionit, A.nr.2284/15, 7 shkurt 2018

Instituti për Studime të Avancuara GAP k. Ministrisë së Zhvillimit Ekonomik, A.nr.750/13, 12 dhjetor 2017

Federata e Sindikatës së Pavarur të Pensionistëve dhe Invalidëve të Punës të Kosovës në Prishtinë k. Ministrisë së Punës dhe Mirëqenies Sociale, A.nr.1186/16, 22 shkurt 2018

7.5 Gjykata Europiane për të Drejtat e Njeriut

Társaság a Szabadságjogokért k. Hungarisë, kërkesa nr. 37374/05, 14 korrik 2009

Österreichische Vereinigung zur Erhaltung, Sträkung und Schaffung Eines Ëirtschaftlich Gesunden Land- und Forstëirtschaftlichen Grundbesitzes k. Austrisë, kërkesa nr. 39534/07, 28 shkurt 2014

Rosiianu kundër Rumanisë, kërkesa nr. 27329/06, 24 shtator 2014

Magyar Helsinki Bizottság k. Hungarisë, kërkesa nr. 18030/11, 8 nëntor 2016

Këshilli i Mediave të Shkruara të Kosovës
Press Council of Kosovo
Savet Štampe Kosova